

Ik ben wie ik ben,

wat voel ik me goed

Basisleerervaringen

- › **Ik 1:** Ik kan vertellen wat ik kan (talenten en beperkingen) en ik toon dit graag.
- › **Ik 2:** Ik ben echt en toon mijn gevoelens.
- › **Ik 3:** Ik kan in situaties bepalen of ik hulp nodig heb en om hulp vraag.
- › **Ik 4:** Ik neem mijn verantwoordelijkheid t.o.v. een taak (ik bezin vooraleer ik begin en ik maak af waaraan ik begonnen ben).
- › **Ik 5: Ik neem een explorerende houding aan:** ik kan kiezen, waarnemen, onderzoeken, uitproberen, bronnen gebruiken...
- › **Ik 6:** Ik geniet van en beoordeel eigen werk en verbeter waar het nodig is.
- › **Ik 7:** Ik leef veilig en gezond (voeding, beweging, lichaamshygiëne, veiligheid, gezondheid, omgaan met ziekte, enz.).

Woordvelden

Talenten en beperkingen tonen (niet) graag doen, iets (niet) goed kunnen, willen, weten, zijn, helpen, vinden (mening), (niet) durven, gelukt!, mislukt!, het lukt (niet), goed zo, opnieuw, nog eens, graag, liever, liefst, klappen, het applaus, het publiek, bravo, de traan, de zakdoek, kippenvel, de (slappe) lach, klaar, stop, prima, knap, mooi, prachtig, flink, fijn, gezellig, heerlijk, plezierig, (niet) leuk, eng, lelijk, slordig, erg, griezelig, gek, raar, gewoon, normaal, vervelend, saai, grappig, droevig, jammer, spijtig, goed, juist, fout, verkeerd, het klopt (niet), beter, best, bijna, (niet) tevreden, hetzelfde, anders, als, zo, zoals, moeilijk, gemakkelijk, moeite, blij, bang, boos, verdrietig, (on)rustig, op zijn gemak, kalm, in de war, (in) paniek, zacht, dapper, deftig

Onderzoekende handelingen (uit)proberen, (be)kijken, maken, herkennen, (mis)lukken, het lukt, het lukt niet, onderzoeken, (uit)zoeken, ontdekken, zoeken, vinden, kunnen, vergelijken, vragen, antwoorden, aanwijzen, (na) denken, begrijpen, (uit)kiezen, rangschikken/ordenen, sorteren, passen (bij), uit elkaar halen, in elkaar steken, controleren, weten, uitleggen, uitvinden, verbeteren

Gevoelens blij, bang, boos, verdrietig, vrolijk, gelukkig, tevreden, nieuwsgierig, moe, ongerust, bezorgd, droevig, (on)gelukkig, verbaasd, beschaamd, zenuwachtig/nerveus, (on)rustig, op zijn gemak, kalm, in de war, (in) paniek, woedend, kwaad, alleen, eenzaam, verliefd, eerlijk, lief, zich... voelen, genieten, schrikken, lachen, zich schamen, zich vervelen, (iemand) missen, helpen, zorgen voor, willen, last hebben van, spijt hebben van, wenen, huilen, verdriet hebben, troosten, pech hebben/geluk hebben, houden van

Themavelden

Lichaamsdelen het lijf, de huid/het vel, het hoofd, de nek, de hals, de borst, de buik, de rug, de schouder, het hart, de poep, de bil, de penis, de vagina, het gezicht, het haar, de wang, de kin, de neus, het oor, het oog, de mond, de tong, de lip, de tand, de keel, de arm, het been, de knie,

de pols, de voet, de teen, de hand, de duim, de vinger, de nagel

Hygiëne handen wassen, (zich) wassen, douchen, de haren kammen/borstelen, de tanden poetsen, uitspoelen, afdrogen, ophangen, kaka doen, pipi doen, plassen, afvegen, doorspoelen, vies, vuil, schoon, proper, het bad, de douche, de wasbak (lavabo), het water, de kraan, koud, warm, heet, de zeep, de shampoo, het schuim, het washandje, de spons, nat, droog, de handdoek, de spiegel, de kam, de borstel, de tandenborstel, de tandpasta, de wc, het wc-papier, de kaka, de plas/pipi, het potje, de luier, de was, de wasdraad, de wasmachine, de wasmand, de wasknijper

Veiligheid veilig, gevaar, gevaarlijk, giftig, voorzichtig, kapot, pijn, gezond, ongezond, dat mag (niet), verboden, let op!, pas op!, opgelet!, help!, kom hier!, kom meel, kom helpen!, opletten, oppassen, komen, helpen, afblijven, niet aankomen, niet eten, niet drinken, mama, papa, ik, de volwassenen, de meneer, de mevrouw, de juf, de meester, de uitgang, de pijl, het pictogram

(Veilig) te voet, met de wagen, op de fiets te voet, gaan, stappen, wandelen, wachten, oversteken, uitkijken, opletten, de weg vragen, de weg wijzen, voorbijsteken, met de fiets, fietsen, zitten, rijden, sturen, remmen, trappen, stoppen, (in)draaien, bellen, botsen, pijn doen, vallen, met de wagen/auto, instappen, uitstappen, parkeren, inladen, uitladen, de fiets, de driewieler, de step, het stuur, het zadel, de pedaal, de bel, de ketting, het wiel, de rem, de kinderstoel/het zitje, de wagen/de auto, de chauffeur, de gordel, vooraan, achteraan, het voetpad/de stoep, het fietspad, de weg, de straat, het spoor, het verkeerslicht, rood, groen, oranje, het verkeersbord, de pijl, het zebrapad, het plein, veilig, druk, gevaarlijk, voorzichtig, de politie(agent), de boete, het ongeluk/ongeval, de botsing, de overkant, de fluo-vest, de werken, in de buurt, rustig, onderweg

Ziek - gezond ziek (zijn), gezond, gewond zijn, dood - levend, misselijk, (zich) beter (voelen), de pijn, de buikpijn, de hoofdpijn, de oorpijn, de keelpijn, de tandpijn,

verkouden, de zakdoek, neusdruppels, de prik, de spuit, de koorts, de thermometer, de wond, de pleister, het verband, de zalf, de siroop, het pilletje, de bloedneus, de bult, de hik, het bloed, de traan, de zweetdruppels, de adem, doof, blind, de rolstoel, de kruk, de wandelstok, hoesten, niezen, overgeven, spuwen, insmeren, bibberen, rusten, snuiten, thuis blijven, verzorgen, voelen, ademen, jeuken, krabben, luisteren, kijken, zien, horen, ruiken, proeven, slapen, zweten, bloeden

Aan tafel gezond, ongezond, (niet) lekker, heerlijk, vies, zoet, zout, zuur, dorst hebben, honger hebben, eten, (op) drinken, proeven, smaken, opeten, (niet) lusten, snoepen, kauwen, likken, snijden, schillen, (op)smeren, (in)gieten, scheppen, morsen, tafel dekken, tafel afruimen, zitten, handen wassen, honger, dorst, de refter/eetzaal, aan tafel, smakelijk, de maaltijd, het ontbijt, het middageten, het dessert, het tussendoortje, warm, koud, de hap/het hapje, het stuk/stukje, de tafel, het tafelkleed, de stoel, het bord, het glas, de beker, de kom, de schotel, de vork, het mes, de lepel, netjes, beleefd, de mond, de brooddoos, de drinkbus, de koek, de melk, het drankje, de groenten, het fruit, het snoep(je)

Groenten en fruit de groente, de sla, de tomaat, de wortel, de spinazie, de boon, de komkommer, de erwt, de kool, de ajuin/ui, rauw, vers, het fruit, de appel, de banaan, de sinaasappel, de peer, de kiwi, de citroen, de meloen, de aardbei, de kers, de druif, de mandarijn, vers, rijp, rot, de schil, het sap, de moes, de fruitsla, plakken

Zoet de/het snoep, het snoepje, de lolly, het ijsje, de wafel, de koek/het koekje, de chocolade, de cake, de taart, de pannenkoek, de suiker, de honing, de choco, de confituur, de siroop, de pudding, de slagroom, het dessert

Eten en drinken het eten, het brood, de boterham, de soep, de kaas, de yoghurt, de mayonaise, het gehakt, de frietjes, de worst, de pizza, de couscous, de rijst, de spaghetti, de pasta, de kebab, de drank, het water, de chocomelk, het (fruit)sap, de cola, de limonade, de koffie, de thee, zuigen, slurpen, schudden, het rietje, de slok, de kop, vol, leeg, de frituur, het restaurant, het café, het terras

In de keuken de keuken, de damp, de pan, het fornuis, de zeef, de oven, de kookpot, de microgolfoven, de schep, de schort, de peper, het zout, koken, klaarmaken, eten maken, bakken, roeren, snijden, mengen, scheppen, proeven, ruiken

Vrije tijd het spel(letje)/het speelgoed, de schommel, de glijbaan, de vormpjes, de schep, de fiets, de step, de bal, het springtouw, de boom, de (lievelings)pop, de knuffel/de beer, het poppenhuis, de poppenkast, de wieg, de kinderwagen, het boek, de bak, het bed, de toren, verstoppertje, de winkel, de kassa, het geld, de puzzel, het kasteel, de auto, het blok/de blokken, de tv, de verkleedkoffer, het liedje, de muziek, spelen, glijden, zwemmen, zich verstoppen, tv-kijken, betalen, knutselen, fietsen, springen, voetballen, opruimen, vinden, zingen, toneelspelen, tekenen, rijden, bouwen, zoeken, kopen, dansen, bellen blazen, de speelplaats, het park, de tuin, het bos, de speeltuin, de zandbak, het theater, de kermis, het circus, de bioscoop, het speelplein, het museum, het zwembad

Beroepen de chauffeur, de kapper, de dokter, de muzikant/zanger, de directeur, de meester, de juf, de politieagent, de postbode, de bakker, de brandweerman, de schilder, de kok, de tandarts, de poetsvrouw, de baas, de fotograaf, de soldaat, de metser, de presentator, de slager, de journalist, de tuinman, de boer/boerin, de verpleger/verpleegster, de winkeljuffrouw/winkelier, de acteur

De politie de politie(agent), de pet, de politieauto, de gevangenis, het geweer, de dief, het verkeer

De brandweer de brandweerman, de helm, blussen, de brandweerauto, redden, in brand staan, het touw, de ladder, het zwaailicht, de (brandweer)slang

De dokter de dokter, de dokterstas, de koorts, het ziekenhuis, de verpleegster, de apotheker, de ziekenwagen



Ik ontdek

en ervaar de wereld

Basisleerervaringen

Natuur

- › **Natuur 1:** Ik kan planten en hun delen uit mijn omgeving benoemen en verzorgen.
- › **Natuur 2:** Ik kan dieren uit mijn omgeving benoemen en verzorgen.
- › **Natuur 3:** Ik kan met eigen woorden vertellen hoe een dier groot wordt en verandert van bij de bevruchting tot volwassen dier.
- › **Natuur 4:** Ik kan mijn lichaamsdelen en hun functie benoemen en aanduiden.
- › **Natuur 5:** Ik weet hoe mensen geboren en groot worden.
- › **Natuur 6:** Ik vertel over het weer.
- › **Natuur 7:** Ik kan eigenschappen van materialen en gereedschappen onderzoeken en benoemen.
- › **Natuur 8:** Ik zorg voor de natuur.

Techniek

- › **Techniek 1:** Ik kan technische systemen (TS) gebruiken.
- › **Techniek 2:** Ik kan een eenvoudig TS herstellen.
- › **Techniek 3:** Ik bepaal criteria om mijn TS te maken.
- › **Techniek 4:** Ik kies de juiste materialen/gereedschappen om mijn TS te maken.
- › **Techniek 5:** Ik kan een eenvoudig TS ontwerpen/tekenen (plan maken) en maken.

Tijd

- › **Tijd 1:** Ik ervaar tijd en kan hierbij gebruikmaken van conventionele tijdseenheden en meetinstrumenten (zandloper, klok, kalenders, ...).
- › **Tijd 2:** Ik kan de vaste gebeurtenissen of activiteiten van een dag / week chronologisch ordenen met behulp van verschillende kalenders (daglijn, weeklijn, zonnefiguurtjes, ...).
- › **Tijd 3:** Ik kan de delen van een dag / week associëren met vaste gebeurtenissen of activiteiten.
- › **Tijd 4:** Ik kan terugblikken op minstens twee opeenvolgende activiteiten door ze in de juiste volgorde te rangschikken.
- › **Tijd 5:** Ik kan minstens twee opeenvolgende activiteiten plannen.

Ruimte

- › **Rui 1:** Ik herschik voorwerpen in de omgeving.
- › **Rui 2:** Ik ervaar en beschrijf de posities, richtingen en afstanden van iets of iemand in de ruimte.
- › **Rui 3:** Ik kan iets of iemand in de klas of in een vertrouwde ruimte van de school lokaliseren.
- › **Rui 4:** Ik kan de ruimtelijke relaties van iets of iemand in de tekeningen, op foto's en in maquettes herkennen en interpreteren.
- › **Rui 5:** Ik kan verschillen in mijn omgeving en in landschappen benoemen.

Woordvelden

ALGEMEEN

Waarnemen het oor, horen, luisteren, klinken, het geluid, het lawaai, stil, luid, het oog, zien, kijken, de kleur, de huid/ het vel, de vinger, voelen, nat - droog, koud - warm, zacht - hard, ruw - glad, de neus, ruiken, stinken, de geur, lekker, de tong, de mond, proeven, lusten, zin hebben, lekker, vies, zoet, zout, zuur

Onderzoekende handelingen (uit)proberen, (be)kijken, herkennen, maken, (mis)lukken, het lukt, het lukt niet, onderzoeken, (uit)zoeken, ontdekken, zoeken, vinden, kunnen, vergelijken, vragen, antwoorden, aanwijzen, (na) denken, begrijpen, (uit)kiezen, rangschikken/ordenen, verzamelen, sorteren, passen (bij), uit elkaar halen, in elkaar steken, controleren, weten, uitleggen, uitvinden, verbeteren

NATUUR

Planten de plant(en), de bloem, de stengel, de wortel, het zaad(je), de boom, de stam, de tak, het blad, de paddenstoel, de aarde, de grond, de schaduw, de bijl, de bloempot, de tuinslang, de kuil, zaaien, gieten, planten, plukken, omhakken, de bijl, water geven, spuiten, verzorgen, zorgen (voor), het water, de druppel, nat, de modder, giftig, gevaarlijk, eetbaar

Dieren het dier, het lijf, het vel/de huid, de pels/vacht, de kop, de bek, de snuit, de snavel, de staart, de poot, de vleugel, de pluim/veer, het vlees, de melk, de wol, het leder/leer, het ei, verzorgen, zorgen voor, eten geven, drinken geven, voeren, kammen, het hok, de stal, de kooi, schoonmaken, het ei, het jong, het kuiken, de kip, de rups, de vlinder, geboren worden, uit het ei komen, vliegen, zwemmen, lopen, opeten, pikken, ontsnappen

De mens in de buik, dikke buik, geboren (worden), mama, klein, groeien, groot worden, leven, sterven, de baby, de

peuter, de kleuter, het kind, de mens, de volwassene, de (oude/grote) mensen, de jongen, het meisje, de man, de vrouw, dood, liggen, lopen, kruipen, zitten, praten, voelen, eten, drinken, proeven, kijken, zien, horen, luisteren, ruiken, spelen, bewegen, stilstaan, stampen, bijten, knijpen, wenen, huilen, werken

Het weer het weer, het weerbericht, de weervrouw, de weerman, de weerkalender, de regen, het regent, de plas, de sneeuw, de sneeuwvlok, het sneeuwt, de hagel, het hagelt, de zon, de zon schijnt, zonnig, de wind, het waait, bewolkt, de mist, het onweer, de storm, de bliksem, de donder, warm, de warmte, koud, bevrozen, het vriest, het ijs, glad, rillen, zweten, verbranden, insmeren, aankleden, aandoen, uitdoen, schuilen, de paraplu, de regenjas, de kap, de laars, de trui, de sjaal, de jas, de muts, de handschoen, de wanten, de verwarming, de bikini, de zwembroek, het T-shirt, het badpak, de short/korte broek, de sandaal, het kleedje, de zon (schijnt), de maan (schijnt), de ster, de lucht, de hemel, licht, donker, de schaduw, vorm, rond

Natuurlijke verschijnselen smelten, koken, (be)vriezen, drijven, zinken, roesten, het vriest, verbranden, het water, het ijs, de hagel, de sneeuw, het vuur, heel warm/heet, de damp, de magneet

Materialen het zand, de klei, de steen, het hout, het ijzer, het water, de wol, het leder/leer, (het) plastic, (het) papier, (het) karton, (het) glas, (de) stof, zacht, hard, zwaar, licht, nat, droog, sterk, warm, koud, voelen, ruiken, zien, wegen, plooiën, breken, kneden, mengen, drijven, zinken

TECHNIEK

Gebruiken en uittesten uitleggen, oplossen, helpen, herstellen, gebruiken, werken, het werkt, het werkt niet, het lukt, het lukt niet, waarvoor dient het?, hoe werkt het?, draaien, trekken, drukken, aanzetten, uitzetten, opendoen, dicht-/toedoen, rollen, graag hebben, graag doen, de machine, het toestel, het instrument, een deel, een stuk

Ontwerpen en maken een plan maken, tekenen, schrijven,

wijzen, tonen, het probleem, de oplossing, het idee, het plan, het stappenplan, de stap, eerst, dan, daarna

Onderhouden en opbergen opruimen, opbergen, wegsteken, wegzetten, oprollen, opvouwen, omdraaien, opheffen, (af)wassen, afdrogen, afvegen, afstoffen, kuisen/poetsen, de kast, het rek, de doos, de bak, de pot, de zak, de sleutel, op slot

Gereedschappen en handelingen de hamer, de nagel, de schroef, de vijs, de schroevendraaier, de zaag, de schaar, het mes, de lijm, de plakband, kloppen, draaien, vast(maken), los(maken), toedoen/opendoen, zagen, het blok, het hout, bouwen, knippen, snijden, (dicht)plakken/lijmen, kleven, hangen

TUJD

Tijd meten nu, straks, meteen, onmiddellijk, direct, bijna tijd, dadelijk, even..., binnenkort, een tijdje, eventjes, nooit, altijd, steeds, soms, af en toe, dikwijls, op tijd, later, te laat, later dan, vroeg, vroeger, te vroeg, vroeger dan, te lang, te kort, duurt even lang, eerder, eerst, dan, daarna, na, nog eens, daarvoor, voor, (het) begin, (het) eind(e), alweer, tegelijk, om (tijd)stip, onder/tijdens, al, vanaf, totdat, voordat, nadat, voortaan, voorbij, op tijd, ineens, plots(eling), vlug, snel, gauw, opeens, tussendoor, ondertussen, ooit, juist (net), daarmee, pas, terwijl, eindelijk, de tijd, duren, het uur, de dag, de kalender, de klok, het horloge, de wekker, de wijzer, een moment, de zon, de maan, de ster, slapen, dromen, wakker, opstaan, beginnen, stoppen, tonen, wijzen, licht, donker, de dag, de nacht, oud, jong, ouder, jonger, oudste, jongste

Tijd ordenen en plannen de dag, de halve dag, de ochtend, de voormiddag, de middag, de namiddag, de avond, de nacht, vandaag, morgen, gisteren, overmorgen, eergisteren, overdag, 's nachts, 's morgens, 's middags, 's avonds, vanmorgen, vanavond, maandag, dinsdag, woensdag, donderdag, vrijdag, zaterdag, zondag, dinsdagmorgen, woensdagnamiddag, zondagavond, de

dag, de week, het weekend, het jaar, toen, (lang) geleden, binnenkort, deze, volgend, vorig, nog ... keer slapen

RUIMTE

Ruimtebegrippen voor, achter, ervoor, erachter, vooraan, achteraan, de voorkant, de achterkant, de voorste, de achterste, onder, boven, eronder, erboven, onderaan, bovenaan, de onderkant, de bovenkant, de onderste, de bovenste, de zijkant, voorzijde, achterzijde, bovenzijde, onderzijde, tegen, tegenaan, tegenover, op, in, uit, naast, (in het) midden, tussen, links, rechts, de linker kant, de rechterkant, ver, dicht, te ver, te dicht, veraf, dichtbij, verderaf, dichterbij, het dichtst, het verst, binnen, buiten

De richting/de weg

overal, ergens, nergens, omhoog, omlaag, beneden, boven, bovenop, vooruit, achteruit, rechtdoor, bij, erbij, eraan, andersom, opzij, in het rond, ondersteboven, hier, daar, ver weg, de uitgang, de ingang, de plek, (de) kant, het adres, waarheen?, waar naartoe?, waar?, naar, langs, tot, vlakbij, schuin, over ,

Themavelden

Aan dit talent hebben we bij de keuze van het taalaanbod geen themavelden toegevoegd, omdat de leerervaringen binnen een ruime kennis van de wereld toe te passen zijn en niet makkelijk aan afzonderlijke inhoud kunnen gekoppeld worden.

Themavelden

Huisdieren het lievelingsdier, de hond, de kat, de poes, het konijn, de vogel, de vis, de mand, het aquarium, blaffen, miauwen, snuffelen, aaien, bijten,

Kriebelbeestjes De vlieg, de spin, de mug, de mier, de vlinder, de wesp, de rups, de slak, de worm, de bij, het lieveheersbeestje, het slakkenhuis, het spinnenweb, vliegen, kruipen, steken, zoemen, wegjagen, ontsnappen

Dieren in tuin, park en bos De vogel, de mus, de gans, de eend, de duif, de pauw, de kip, de uil, de haas, het konijn, het hert, de eekhoorn, de vos, de muis, de egel, de mol, de slak, de kikker, de vis, , Het nest, het hol, de vijver, de beek, het gras, het bos, het park, de tuin, de boom, de omheining, het hek, kwaken, piepen, kakelen, springen, vliegen, zwemmen, lopen ,opeten, pikken, graven, klimmen, jagen, wegjagen, schieten, de jager, voeren

Dierentuin De giraf, de tijger, de krokodil, de leeuw, de aap, de olifant, de slang, de papegaai, de beer, de ijsbeer, de schildpad, de zeehond, de dolfijn, de kameel, de kangoeroe, de neushoorn, De dierentuin, de omheining, het hek, het hok, het lievelingsdier, Grommen, bijten, ontsnappen, opeten, eten geven, zorgen voor

Dieren op de boerderij De koe, de ezel, de geit, het schaap, het lam, het paard, het konijn, het varken, de kat, de kip, de haan, het kuiken, De (kinder)boerderij, de boer, de boerin, De stal, de wei/de weide, de prikkeldraad, de omheining, het hek, het stro, het hooi, het gras, Knorren, kakelen, blaffen, miauwen, pikken, snuffelen, vliegen, lopen

Lichaamsdelen het lijf, de huid/het vel, het hoofd, de nek, de hals, de borst, de buik, de rug, de schouder, het hart, de poep, de bil, de penis, de vagina, het gezicht, het haar, de wang, de kin, de neus, het oor, het oog, de mond, de tong, de lip, de tand, de keel, de arm, het been, de knie, de pols, de voet, de teen, de hand, de duim, de vinger, de nagel

Zorg voor het milieu het afval, de vuilnisbak, de papiermand, de vuilniszak, de vuilniswagen, de container, het papier, de fles, het karton, de doos, het glas, de zak, het plastic, het blik, het brik(je), de batterij, vuil, vies, rot, slecht, proper, netjes, weggooien, oprapen, kuisen/ poetsen, opruimen, sorteren, opnieuw gebruiken

Museum van mezelf Mama, papa, de baby, de zus, de broer, de peuter, de kleuter, de (het) tut(je)/de fopspeen, de geboortekaart, de verjaardagskaart, het schoentje, de fruitpap, de tand, de doos, naar school, praten, babbelen, stappen, kruipen, zitten, het museum, de foto

In de klas de juf, de meester, het kind, de jongen, het meisje, de kleuter, de afspraak, de (lievelings)pop, de knuffel/de beer, het boek, het spel(letje), de boekentas, het blok, de doos, klaar, zitten, rusten, vinger opsteken, stil zijn, zwijgen, roepen, naar elkaar luisteren, lopen, opruimen, spelen, beginnen, wachten, naar huis gaan, weten, proberen, stoppen, meedoen, drinken, eten, duren, zoeken, lezen, komen, kiezen, willen, kunnen, verder doen, praten, leren, plassen/pipi doen, tonen, ophangen, de speeltijd, het (keuze)bord, kaartje(s), naar huis, de klok, de wijzer, de kalender, de daglijn , de klas, de gang, de kapstok, de jas, de stoel, de bank, de tafel, de kast, het rek, de muur, het raam, de deur, de hoek, de kring/zithoek, de mat, de zandtafel, de wasbak (lavabo), de plaats, aan de beurt, één voor één, om de beurt, samen, allemaal

Op de speelplaats/op school de speelplaats, de bel, de poort, de rij, de hal, de trap, de turnzaal, de speelzaal, het toilet/de WC, de bank, het gras, de zandbak , de refter/eetzaal, roepen, ruzie maken, duwen, samen spelen, vechten, winnen verliezen, wachten , de school, de kleuterschool, de lagere school, het bureau van de directeur

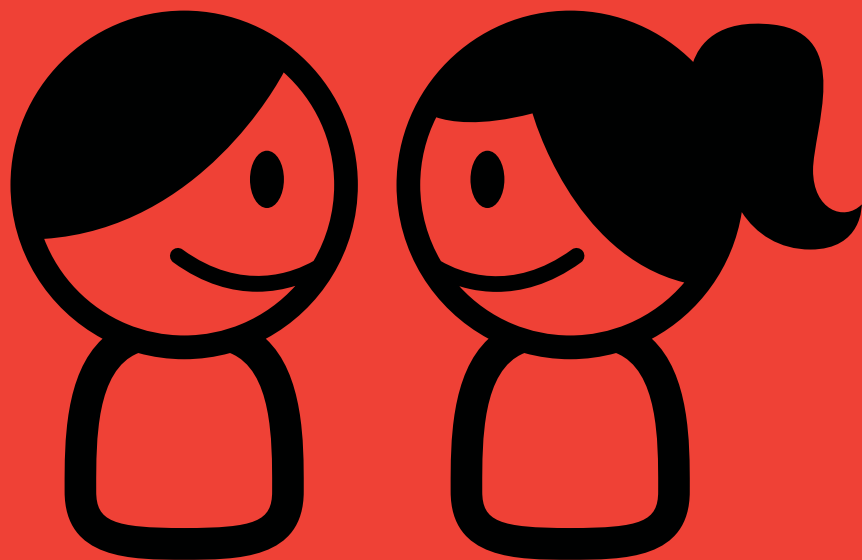
Bij mij thuis/in mijn buurt wonen, thuis, het huis, het appartement, het dak, de zolder, de deur, het slot, de sleutel, het raam, de trap, de kelder, de garage, de tuin, het hek, de brievenbus, de keuken, de badkamer, de slaapkamer, de woonkamer , het gordijn, de tafel, de stoel,

de zetel, de telefoon, de TV, de koelkast, de verwarming, het bed, de auto, de fietsen, de kast, het rek, staan, zitten, hangen, liggen, komen, gaan, plaats, zetten, leggen, spelen, in de buurt, de straat, de weg, het plein, de speeltuin, het park, de kerk, de moskee, de winkel, het restaurant, de fabriek, de school, de vijver, het dorp, de stad, het veld, het bos, de wei, de berg, de zee, de rivier, de beek , de stoep/het voetpad, het fietspad, het zebrapad, het verkeersbord, het verkeerslicht, druk, gevaarlijk, rustig, leven, spelen, zien, wandelen, rondlopen, rijden

Op reis de schoolreis, de vakantie, op reis, het hotel, de tent, de camping, het huis(je), logeren
de rugzak, de koffer, de zonnebril, het fototoestel, het pakje/het cadeau, de kaart (post), de straat, het station, de vijver, de rivier, het bos, de berg, de zee, het strand, de lucht , de wereld, het land, waar?, waarheen?, waar naartoe?, vertrekken, rijden, aankomen, meekomen, meegaan, meerijden, naartoe gaan, wegbrengen, instappen, uitstappen fietsen, sturen, varen, vliegen, stil zitten, skiën, wandelen, spelen, zwemmen, inpakken , warm, koud, ver, dichtbij

Vervoersmiddelen te voet, (op de) fiets, de driewieler, de step, de rolschaatsen, de bromfiets, (met de) wagen/ auto, (met de) bus, de trein, de tram, de metro, de taxi, de bestelwagen, de vrachtwagen, de vuilniswagen, de tractor, de kraan, de boot, het vliegtuig, , het voetpad/de stoep, het fietspad, de weg, de straat, het spoor





Ik geef anderen

een plaats in mijn wereld

Basisleerervaringen

- › **Andere 1:** Ik hou rekening met anderen en reageer op de gevoelens, belangen en behoeften van anderen.
- › **Andere 2:** Ik zorg voor anderen (talenten, ziekte, anders zijn, lichaamshygiëne, voeding, veiligheid, het milieu...).
- › **Andere 3:** Ik kan afspraken maken, naleven en beoordelen in mijn samenwerking met anderen (afspraken in de klas, thuis, in het spel, op school, ...).
- › **Andere 4:** Ik kan problemen die zich tijdens het spelen voordoen, constructief oplossen.
- › **Andere 5:** Ik geniet van en/of beoordeel het werk van anderen op een respectvolle manier.
- › **Andere 6:** Ik toon mijn eigen leef- en woonsituatie en herken verschillen en gelijkenissen bij anderen.

Woordvelden

Groeten dag, hallo, goedmorgen, goedemiddag, tot ziens, tot straks, welterusten, wuiven

Welkom opendoen, kom binnen, de hand geven, heten, de naam, de kus/het kusje

Afscheid straks, terug, laat, naar huis gaan/brengen, (komen) halen, meegaan, weg, slaapwel, (iemand) missen

Handelingen helpen, (terug)geven, terugbrengen, werken, kunnen, meegaan, weten, zijn, last hebben van, bijten, slaan, duwen, de baas, (samen)spelen, trekken, verklappen, vechten, storen, plagen, weglopen, spuwen, foppen roepen, knijpen, afpakken, zeuren, liegen, klikken/overdragen, stelen, uitlachen, uitpraten, nemen, verwennen, (niet) doen, doen alsof, meedoen, pijn doen, maken, ruziemaken, vinden, mogen, dat mag (niet), willen, straffen, moeten, opruimen, zuchten, zich schamen, schrikken, van plan zijn, beleefd zijn, zorgen voor, geloven, verstoppert, komen troosten, lachen, (weg) gaan, (mis) lukken, het lukt, het lukt niet, hopen, vervelen, zwijgen, vinger opsteken, opletten, luisteren, in de rij staan, wachten

Personen ik/mij/mijn, je/jij/jou/jouw, hij/hem/zijn, zij/ze/haar, wij/ons, jullie/hen/hun, die/dat, iedereen, (n)iemand, elkaar, zelf, het meisje, de jongen, het kind, de volwassene, de mevrouw/de meneer, de (oude/grote) mensen, de moeder, mama/ma, papa, de vader, de mens, de baby, de burens, de man, de vrouw, de vriend(in)

Beoordelen/evalueren/beschouwen gelukt!, mislukt!, het lukt (niet), goed zo, opnieuw, nog eens, graag, liever, liefst, klappen, het applaus, het publiek, bravo, de traan, de zakdoek, kippenveld, de (slappe) lach, klaar, stop, prima, knap, mooi, prachtig, flink, fijn, gezellig, heerlijk, plezant, (niet) leuk, eng, lelijk, slordig, erg, griezelig, gek, raar, gewoon, normaal, vervelend, saai, grappig, droevig, jammer, spijtig, goed, juist, fout, verkeerd, het klopt (niet), beter, best, bijna, (niet) tevreden, hetzelfde, anders, als, zo, zoals, moeilijk, gemakkelijk, moeite, blij, bang, boos,

verdrietig, (on)rustig, op zijn gemak, kalm, in de war, (in) paniek, zacht, dapper, deftig

Empathie en zorgen voor elkaar zich... voelen, genieten, schrikken, lachen, zich schamen, zich vervelen, (iemand) missen, helpen, zorgen voor, willen, last hebben van, spijt hebben van, wenen, huilen, verdriet hebben, troosten, pech hebben/geluk hebben, houden van, dank u (wel), alstublieft, goed zo!, ja/jazeker, nee, voor/met elkaar, alleen, samen

Gevoelens blij, bang, boos, verdrietig, vrolijk, gelukkig, tevreden, nieuwsgierig, moe, ongerust, bezorgd, droevig, (on)gelukkig, verbaasd, beschaamd, zenuwachtig/nerveus, (on)rustig, op zijn gemak, kalm, in de war, (in) paniek, woedend, kwaad, alleen, eenzaam, verliefd, eerlijk, lief

Conflictantering/samenwerking/afspraken de ruzie, stout, de mop/grap, slecht, pijn, de knuffel, oké, akkoord, (niet) lief, van (bezit), de vriend(in), klaar, stiekem, met opzet, per ongeluk, geduld, spijt hebben, (de) fout, aan de beurt, één voor één, om de beurt, samen, allemaal, dat mag niet, dat mag wel, luister eens, kijk eens hier, let op, opgelet, het is genoeg, wacht even, de regel, de afspraak, verboden, nee, ja, goed, niet goed, de straf

Problemen oplossen aankijken, kijken, stoppen, tegenhouden, goedmaken, handen geven, gelijk hebben, ruilen, knuffelen, geven

Omgaan met gelijkenissen en verschillen anders, hetzelfde, het verschil, groot - klein, dik - dun, donker - licht, rijk - arm, oud - jong, doof, blind, de rolstoel, kaal, de hoofddoek, de huidskleur

Themavelden

In de klas de juf, de meester, het kind, de jongen, het meisje, de kleuter, de afspraak, de (lievelings)pop, de knuffel/de beer, het boek, het spel(letje), de boekentas, het blok, de doos, klaar, zitten, rusten, vinger opsteken,

stil zijn, zwijgen, roepen, naar elkaar luisteren, lopen, opruimen, spelen, beginnen, wachten, naar huis gaan, weten, proberen, stoppen, meedoen, drinken, eten, duren, zoeken, lezen, komen, kiezen, willen, kunnen, verder doen, praten, leren, plassen/pipi doen, tonen, ophangen, de speeltijd, het (keuze)bord, kaartje(s), naar huis, de klok, de wijzer, het uur, de kalender, de daglijn, de klas, de gang, de kapstok, de jas, de stoel, de bank, de tafel, de kast, het rek, de muur, het raam, de deur, de hoek, de kring/zithoek, de mat, de zandtafel, de wasbak (lavabo), de plaats, aan de beurt, één voor één, om de beurt, samen, allemaal

In de refter dorst hebben, honger hebben, eten, (op) drinken, proeven, smaken, opeten, (niet) lusten, snoepen, kauwen, likken, snijden, schillen, (op)smeren, (in)gieten, scheppen, morsen, tafel dekken, tafel afruimen, zitten, handen wassen, honger, dorst, de refter/eetzaal, aan tafel, smakelijk, de maaltijd, het ontbijt, het middageten, het dessert, het tussendoortje, warm, koud, de hap/het hapje, het stuk/stukje, de tafel, het tafelkleed, de stoel, het bord, het glas, de beker, de kom, de schotel, de vork, het mes, de lepel, beleefd, netjes, de mond, de brooddoos, de drinkbus, de koek, de melk, het drankje

Op de speelplaats/op school de speelplaats, de bel, de poort, de rij, de hal, de trap, de turnzaal, de speelzaal, het toilet/de wc, de bank, het gras, de zandbak, de refter/eetzaal, roepen, ruziemaken, duwen, samen spelen, vechten, winnen, verliezen, wachten, de school, de kleuterschool, de lagere school, het bureau van de directeur

Familie de broer, de zus, de zoon, de dochter, de oma, de opa, de tweeling, de ouders, de grootvader, de grootmoeder, de grootouders, het kleinkind, de oom, de tante, de neef, de nicht, de familie, de naam, blijven, worden, veranderen, trouwen, scheiden, gescheiden, dood, leven

Migratie verhuizen, wonen, weggaan, komen, het appartement, het huis, ergens anders, nieuw, het dorp, de stad, het land, de verhuiswagen, het adres

Bij mij thuis/in mijn buurt wonen, thuis, het huis, het appartement, het dak, de zolder, de deur, het slot, de sleutel, het raam, de trap, de kelder, de garage, de tuin, het hek, de brievenbus, de keuken, de badkamer, de slaapkamer, de woonkamer, het gordijn, de tafel, de stoel, de zetel, de telefoon, de tv, de koelkast, de verwarming, het bed, de auto, de fietsen, de kast, het rek, staan, zitten, hangen, liggen, komen, gaan, plaats, zetten, leggen, spelen, in de buurt, de straat, de weg, het plein, de speeltuin, het park, de kerk, de moskee, de winkel, het restaurant, de fabriek, de school, de vijver, het dorp, de stad, het veld, het bos, de wei, de berg, de zee, de rivier, de beek, de stoep/het voetpad, het fietspad, het zebrapad, het verkeersbord, het verkeerslicht, druk, gevaarlijk, rustig, leven, spelen, zien, wandelen, rondlopen, rijden

Zorg voor het milieu het afval, de vuilnisbak, de papiermand, de vuilniszak, de vuilniswagen, de container, het papier, de fles, het karton, de doos, het glas, de zak, het plastic, het blik, het brik(je), de batterij, vuil, vies, rot, slecht, proper, netjes, weggooien, oprapen, kuisen/poetsen, opruimen, sorteren, opnieuw gebruiken,

Feest vieren/verjaardag de verjaardag, jarig, het feest(je), vieren, de kroon, versieren, de versiering, de slinger, de ballon, aansteken, de (het) kaars(je), (uit)blazen, het pakje/het cadeau, uitpakken/inpakken, krijgen, de verrassing, bedankt, uitdelen, de taart, de slagroom, uitnodigen, de uitnodiging, de vriend(in), feest vieren, een feest geven, bellen blazen, gelukwensen, de uitnodiging, de kaart, de brief, trakteren, de lichtjes, het toneel, (in de handen) klappen, de vlag, opblijven, de clown, het circus, dansen, de film, plezant, fijn, de feestdag, Sinterklaas, Kerstmis, Pasen, het Suikerfeest, de ramadan, het schoolfeest, carnaval, het offerfeest, Nieuwjaar, Vaderdag, Moederdag, het grootouderfeest



Ik druk me uit

Basisleerervaringen

Mondelinge taalvaardigheid

- › **MTV 1:** Ik begrijp een instructie en handel ernaar.
- › **MTV 2:** Ik begrijp de verhalen en mededelingen en ik kan met eigen woorden vertellen wat ik heb gezien en/of gehoord.
- › **MTV 3:** Ik vertel over mezelf; over wat ik doe; over wat ik beleef.
- › **MTV 4:** Ik vertel hoe iets of iemand eruitziet of over wat iets of iemand doet.
- › **MTV 5:** Ik kan vragen beantwoorden.
- › **MTV 6:** Ik kan vragen stellen.
- › **MTV 7:** Ik ontdek ritmische aspecten in taal zoals rijmen, dezelfde klanken die steeds terugkomen, gelijke beginletter, ... en experimenteer ermee.
- › **MTV 8:** Ik denk na over gesproken taal en stel er vragen over.
- › **MTV 9:** Ik vertel over mijn plan/werkwijze (terugblik of vooruitblik).

Schriftelijke taalvaardigheid

- › **STV 1:** Ik kan prenten of een boodschap voorgesteld door symbolen of pictogrammen lezen, begrijpen en ernaar handelen.
- › **STV 2:** Ik kan een (prenten)boek 'lezen'.
- › **STV 3:** Ik kan een boodschap, mijn beleving of een verhaal 'schrijven' d.m.v. symbolen of door te tekenen.
- › **STV 4:** Ik kan voorspellen hoe een verhaal afloopt en dit 'schrijven' (in beeldtaal).
- › **STV 5:** Ik denk na over geschreven taal en stel er vragen over.
- › **STV 6:** Ik kan letters, woorden en zinnen tonen in schrijfsels.
- › **TV 7:** Ik lees minstens tien leesletters.
- › **STV 8:** Ik kan schrijfpatronen en kapitalen natekenen.
- › **STV 9:** Ik kan een eenvoudig visueel plan lezen (en uitvoeren).

Media

- › **Media 1:** Ik kies en gebruik media om te communiceren met anderen.
- › **Media 2:** Ik geef betekenis (versterken of een andere betekenis) aan mijn creaties door media te gebruiken.
- › **Media 3:** Ik begrijp de boodschap, de betekenis van anderen die media gebruiken.

Woordvelden

Mondelinge taalvaardigheid - stemnuances zuchten, huilen, wenen, snikken, hoesten, niezen, geeuwen, mopperen, schreeuwen, hijgen, roepen, fluisteren, snuiven, luid, stil(letjes), duidelijk, hoog, laag, hard, zacht

Mondelinge taalvaardigheid - signalen het geluid, de klank, het lawaai, klinken, de stilte, de sirene, de telefoon, de klok, de muziek, de melodie

Mondelinge taalvaardigheid - kritisch luisteren het klopt (niet), echt (waar), mis, fout, niet goed, juist, goed zo, (niet) akkoord, dat kan (niet)

Mondelinge taalvaardigheid - taal vergelijken als, dan, deze, die, dat, kort, korter, lang, even lang, langer, daarna, iets anders, hetzelfde, en, vanaf, ten slotte, nog een keer, anders, tot, de soort, midden, het begin, het einde, eerst, na, voor, achter, klaar, stop, tussen, zoals, hier, daar, (dicht)bij, ver(der), of, want, naar, dus, af, ook, omdat, het ritme, klinken, taal, Nederlands, Frans, Engels, andere taal

Mondelinge taalvaardigheid - denktaal algemeen doen, de idee, zetten, uitkiezen, zijn, zeker, weten, moeilijk, (ge)makkelijk, het lukt (niet), bekijken, kunnen, begrijpen, snappen, (na)denken, misschien, moeten, willen, hoeven, natuurlijk, (aan)wijzen, rangschikken, (be)denken, de volgorde, proberen, vergeten, ontdekken, onderzoeken, bedoelen, hebben, vinden, eigenlijk, mogen, zullen, geloven

Mondelinge taalvaardigheid - denktaal communiceren ja(wel), knikken, nee, zo, echt (waar), niet echt, alsof, lezen, vertellen, praten, roepen, schreeuwen, fluisteren, (op)noemen, opsommen, (uit)spreken, zwijgen, herhalen, (na)zeggen, vragen, antwoorden, luisteren, horen, bedoelen, begrijpen, verstaan, betekenen, weten, raden, merken, opletten, waarschuwen, nodig hebben, nodig zijn

Mondelinge taalvaardigheid - kringconventies vandaag, gisteren, morgen, kiezen, naast, de plaats, de vraag, vragen, het antwoord, antwoorden, (na)vertellen, omhooghouden, praten, opschuiven, de vinger opsteken, opzeggen, overslaan, het hebben over, stilzitten, wachten, voordoen, voorlezen, voorzeggen, zeggen, wiebelen, rangschikken, leggen, tonen, wijzen, de muur, de hoek, de kring, het (keuze)bord, het symbool, de prent, om de beurt, aan de beurt, in het midden

Mondelinge taalvaardigheid - vraagwoorden hoe, waar, wanneer, wie, welke, waarom, wat, waarmee

Mondelinge taalvaardigheid - spreekvormen/begrippen het gedicht/het versje, het verhaal, het sprookje, het boek, het prentenboek, het lied, het raadsel, de foto, de prent, het geluid, het beeld, het plaatje, de tekening, de radio, de reclame, de tv

de klank, het woord, de zin, het rijm(t), het deel (*betekenis: woorddeel*), het kruisje, het ritme

Mondelinge taalvaardigheid - mensen de juf, de meester, de moeder, mama/ma, de vader, papa, ik/mij/mijn, je/jou/jouw, hij/hem/zijn, zij/haar, wij/we/ons, jullie/hen/hun, ze/hen/hun, de (grote/oude) mensen, de baby, het kind, de jongen, het meisje, de man, de vrouw, de meneer, de mevrouw, de volwassene, zijn, worden, blijven, veranderen

Schriftelijke taalvaardigheid - teksten/begrippen het geluid, het beeld, de foto, de prent, de plaat/het plaatje, de tekening, de schrijver, de tekenaar, gaan over, omslaan, het plan, de computer, de gsm, het verhaal, het sprookje, de strip, de krant, het tijdschrift, het schrift, het (prenten)boek, de affiche, de reclame, de (prent)kaart, de brief, het lijstje, het verkeersbord, de sms, de e-mail, de titel, de bladzijde, de naam, de zin, het woord, de letter, de hoofdletter, de kleine letter, het cijfer, het teken, het symbool, het stuk/deel, het rijm(t), de vraag, het antwoord, de streep, de (gebogen) lijn, de lus

Schriftelijke taalvaardigheid - lees- en schrijfrichting links, rechts, het begin, het einde, vooraan, (in) het midden, achteraan, (op)schrijven, tekenen, schilderen, kleuren, drukken, stempelen, typen

Schriftelijke taalvaardigheid - schrijfmateriaal het papier, het blad, het kleurpotlood, de stif, het krijt(e), de (bal)pen, het penseel, het punt (potlood), de slijper, de gom, het potlood

Schriftelijke taalvaardigheid - schrijfmotoriek de duim, de hand, het hoofd, onder, boven, midden, rechtdoor, naar boven, naar omhoog, naar omlaag, hoog, laag, rond, gebogen, schuin

Media de radio, de tv, de telefoon, de gsm, de smartphone, de computer, de tablet, het scherm, de muis, de knop, de koptelefoon, de microfoon, de cd, de dvd, het fototoestel, de camera

Themavelden

Aan dit talent hebben we bij de keuze van het taalaanbod geen themavelden toegevoegd, omdat de leerervaringen binnen een ruime kennis van de wereld toe te passen zijn en niet makkelijk aan afzonderlijke inhouds kunnen gekoppeld worden.



Ik structureer

de wereld om me heen

Basisleerervaringen

Rekentaal en rekenbegrippen

- › **WI 1:** Ik gebruik in rekenconflicten die ik tegenkom en wil oplossen begrippen rond ruimte, tijd, eigenschappen van voorwerpen, hoeveelheden, (reken)handelingen

Eén-één-relatie

- › **WI 2:** Ik kan twee groepen kwantitatief vergelijken en zeggen of er evenveel of niet evenveel zijn.
- › **WI 3:** Ik kan zeggen in welke groep er meer of minder zijn.
- › **WI 4:** Ik kan twee groepen kwantitatief gelijk maken door bij- of weg te doen.

Conservatiebegrip

- › **WI 5:** Ik ervaar dat een hoeveelheid dezelfde blijft, ook al schik ik ze anders in de ruimte.
- › **WI 6:** Ik ervaar dat een grootheid (lengte, inhoud, volume, gewicht, oppervlakte) dezelfde blijft, ook al schik ik ze anders in de ruimte.
- › **WI 7:** Ik ervaar dat een voorwerp of persoon er anders uitziet naargelang ik mij in de ruimte verplaats.

Seriatie

- › **WI 8:** Ik kan in een serie van maximum vijf voorwerpen de plaats van de voorwerpen aanduiden en benoemen.
- › **WI 9:** Ik kan series maken vanuit kwalitatieve kenmerken.
- › **WI 10:** Ik kan een serie afmaken of er verder aan bouwen.

Classificatie

- › **WI 11:** Ik kan twee voorwerpen of personen kwalitatief vergelijken.
- › **WI 12:** Ik kan voorwerpen of personen groeperen op basis van maximum twee gemeenschappelijke eigenschappen.

Woordvelden

Vraagwoorden hoe, hoeveel, hoe (groot, ver, lang ...), waarom, wie, wat, welk, wanneer, waar

Getallen - hoeveelheidsbegrippen veel, (niet) evenveel, weinig, over (hebben), te kort (hebben), geen, niks, nul, meer, minder, meest, minst, een paar, enkele, (niet) gelijk, het cijfer, het aantal, hoeveel, de hoeveelste, welke, rest, die, dat, één, twee, drie, vier, vijf, zes, zeven, acht, negen, tien, alleen, met z'n tweeën, met z'n drieën, allebei/beide, alle drie, allemaal, alles, samen

Getallen - bewerkingen tellen, vergelijken, rekenen, schatten, vragen, zoeken, denken, kijken, weten, doen, antwoorden, vinden, gelijk maken, evenveel maken, bij, erbij doen, vermeerderen, groter maken, af, eraf doen, wegdoen, kleiner maken, verdelen, op een rij zetten, samentellen, tel door, tel terug, bij elkaar, en, een stuk, een deel, eerst...dan, eerst...daarna

Getallen - rangorde de eerste, de laatste, de tweede, de derde, de vierde, de vijfde, de zesde, het begin, het einde, voor, naast, achter, tussen, achteraan, vooraan

Meten - vergelijken als, zoals, gelijk, hetzelfde, verschillend, anders, iemand anders, iets anders, die, dat, weinig, veel, minder, minst, meer, meest, groter dan, kleiner dan, even groot, even klein, evenveel, genoeg, ongeveer, precies, nogal, pas, zolang, zover, zoiets, zodra, voor, na, hoog, hoger, hoogst, laag, lager, laagst, groot, groter, grootst, klein, kleiner, kleinst, kort, korter, kortst, lang, langer, langst, dik, dikker, dikst, dun, dunner, dunst, leeg, vol, voller, volst, zwaar, zwaarder, zwaarst, licht, lichter, lichtst, dicht, dichter, ver, verder, te kort, te hoog, te ..., even vlug, even hoog, even...

Meten - ordenen de soort, de stapel, hierachter, hieronder, kleur, vorm, donker, licht, oud, nieuw, warm, koud, groot, klein, dik, dun, lang, kort, leeg, vol, hard, zacht, hoog, laag, zwaar, licht, sterk, niet sterk, droog, nat

Meten - handelingen gieten, meten, wegen, leegmaken, leggen, ordenen, scheppen, sorteren, verdelen, verzamelen, rangschikken, rijtjes maken, groepjes maken, passen, kiezen, uitkiezen, zetten, onderzoeken, uitzoeken, overblijven, schatten, duren, voelen, kijken, proeven, horen

Meten - attributen de weegschaal, de zandloper, het horloge, de klok, de stok, de gieter, de beker, het glas, de fles, de kom, de pot, de emmer, de lepel, de (meet)lat, het touw, de meter, het blok, het lijf, de hand, de duim,

de voet, de arm

Meten - tijdsbegrippen nu, straks, meteen, onmiddellijk, direct, bijna tijd, dadelijk, even..., binnenkort, een tijdje, eventjes, nooit, altijd, steeds, soms, af en toe, dikwijls, op tijd, later, te laat, later dan, vroeg, vroeger, te vroeg, vroeger dan, te lang, te kort, duurt even lang, eerder, eerst, dan, daarna, na, nog eens, daarvoor, voor, (het) begin, (het) eind(e), alweer, tegelijk, om (*tijdstip*), onder/tijdens, al, vanaf, totdat, voordat, nadat, voortaan, voorbij, op tijd, ineens, plots(eling), vlug, snel, gauw, opeens, tussendoor, ondertussen, ooit, juist (net), daarmee, pas, terwijl, eindelijk, de tijd, duren, het uur, de dag, de kalender, de klok, het horloge, de wekker, de wijzer, een moment, de zon, de maan, de ster, slapen, dromen, wakker, opstaan, beginnen, stoppen, tonen, wijzen, licht, donker, de dag, de nacht, oud, jong, ouder, jonger, oudste, jongste

Ruimtebegrippen voor, achter, ervoor, erachter, vooraan, achteraan, de voorkant, de achterkant, de voorzijde, de achterzijde, voorste, achterste, onder, boven, eronder, erboven, onderaan, bovenaan, de onderkant, de bovenkant, de bovenzijde, de onderzijde, bovenste, onderste, tegen, tegenaan, tegenover, op, in, uit, naast, midden, tussen, ver - dicht, veraf - dichtbij, dichterbij, verderaf, binnen - buiten, links - rechts, de linkerkant - de rechterkant, ergens, nergens, overal, omhoog, omlaag, bovenop, ondersteboven, vooruit, achteruit, bij, eraan, erbij, andersom, opzij, in het rond, rondom, de ingang, de uitgang, de verte, langs, rechtdoor, ver weg, vlakbij, naar/naartoe, de (over)kant, hier, daar, schuin, over, heen, waarheen?, waar naartoe?, tot waar?

Themavelden

Aan dit talent hebben we bij de keuze van het taalaanbod geen themavelden toegevoegd, omdat de leerervaringen binnen een ruime kennis van de wereld toe te passen zijn en niet makkelijk aan afzonderlijke inhouden kunnen gekoppeld worden.





Ik beweeg

Basisleerervaringen

- › **Ik beweeg 1:** Ik gebruik mijn voorkeurhand/-voet.
- › **Ik beweeg 2:** Ik voer kleinmotorische handelingen (al dan niet met voorwerpen) gecoördineerd uit (tekenen, kneden, stempelen, pengreep, scheuren, aan- en uitkleden, sluitingen...).
- › **Ik beweeg 3:** Ik voer grootmotorische handelingen (al dan niet met voorwerpen) gecoördineerd uit (sluipen, kruipen, lopen, rollen, huppelen, springen, draaien, heffen, balanceren...).
- › **Ik beweeg 4:** Ik kan elementaire lichaamshoudingen aannemen (hurkzit, buiklig, handen- en knieënsteun).
- › **Ik beweeg 5:** Ik durf in het water spelen (kopje-onder, springen, drijven met een plankje, ...)
- › **Ik beweeg 6:** Ik kan fietsen (sturen en remmen) met een loopfiets, met een driewieler of met een fiets.

Woordvelden

Bewegingen en houdingen klimmen, klauteren, springen, landen, lopen, hollen, rennen, huppelen, stampen, stoppen, aanlopen, kruipen, sluipen, stappen, dragen, (op)tillen, (op)heffen, verplaatsen, neerzetten, neerleggen, rollen, stoten, botsen, (om)draaien, ronddraaien, (om)vallen, afvallen, trekken, zwaaien, (voort)duwen, spelen, dansen, klappen, beginnen, doorgaan, veranderen, afmaken, rusten, grijpen, leunen, struikelen, trillen, (stil)staan, liggen, zitten, buigen, de buiging

Ruimtebegrippen voor, achter, ervoor, erachter, vooraan, achteraan, de voorkant, de achterkant, de voorste, de achterste, onder, boven, eronder, erboven, onderaan, bovenaan, de onderkant, de bovenkant, de onderste, de bovenste, de zijkant, voorzijde, achterzijde, bovenzijde, onderzijde, tegen, tegenaan, tegenover, op, in, uit, naast, (in het) midden, tussen, links, rechts, de linkerkant, de rechterkant, ver, dicht, te ver, te dicht, veraf, dichtbij, verderaf, dichterbij, het dichtst, het verst, binnen, buiten

Handelingen kleinmotorische vaardigheden kneden, toedoen, opendoen, knopen, openen, bouwen, passen, nemen, steken, rijgen, knippen, kleuren, tekenen, vasthouden, schrijven, scheuren, vouwen, loslaten, wrijven, werpen, gooien, vangen, raken

Schriftelijke taalvaardigheid - schrijfmotoriek de duim, de hand, het hoofd, onder, boven, midden, rechtdoor, naar boven, naar omhoog, naar omlaag, hoog, laag, rond, gebogen, schuin

Bewegingsactiviteiten de regel, de afspraak, verboden, dat mag wel, dat mag niet, winnen, ja, nee, niet goed, goed zo, de straf, verliezen, om de beurt, aan de beurt, één voor één, met twee, met drie, wachten, samen, alleen, iedereen, allemaal, (met) elkaar, zelf, meedoen, nadoen, doen alsof, opletten, in de rij staan, willen, helpen, mogen, moeten, beginnen, doorgaan, stoppen, starten, veranderen, afmaken, rusten, bewegen, durven, proberen, kunnen, langzaam, ademen, (uit)blazen, zweten, links, rechts, de linkerkant, de rechterkant, het lukt (niet), opnieuw, fout, (dat is) goed, dat is flink, vast, los, de grond, pas op!, pijn, gevaarlijk, klaar, stop, tikken, weglopen, verstoppen, de tikker

Omgaan met materialen - klein- en grootmotorische vaardigheden het (spring) touw, de hoepel, de bal, de ballon, het lint, het doek, de kegel, de stok, de bank, de mat, het (klim)rek, de buis, het blok, de muur, de schommel, de loopklos, de pittenzak, de kast, de doos, de rits, de knoop, de veter, de kraal, de puzzel, de schaar, het papier, de lijm, het potlood, de stift, de pen, de klei, de vorm, afspreken, halen, zorgen, brengen, aankomen, aanraken, zetten,

afblijven, voorzichtig, gevaarlijk, oppassen, kapot(maken), breken, stuk, kwijt, netjes, jammer vinden, opruimen, wegzetten, het speelgoed, de klas

Zwemmen het zwembad, de handdoek, zwemmen, de rand/kant, drijven, het water, diep/ondiep, de bikini, het badpak, de zwembroek

Themavelden

Lichaamsdelen het lijf, de huid/het vel, het hoofd, de nek, de hals, de borst, de buik, de rug, de schouder, het hart, de poep, de bil, de penis, de vagina, het gezicht, het haar, de wang, de kin, de neus, het oor, het oog, de mond, de tong, de lip, de tand, de keel, de arm, het been, de knie, de pols, de voet, de teen, de hand, de duim, de vinger, de nagel

Te voet, met de wagen, op de fiets te voet, gaan, stappen, wandelen, wachten, oversteken, uitkijken, opletten, de weg vragen, de weg wijzen, voorbijsteken, met de fiets, fietsen, zitten, rijden, sturen, remmen, trappen, stoppen, (in) draaien, bellen, botsen, pijn doen, vallen, met de wagen/auto, instappen, uitstappen, parkeren, inladen, uitladen, de fiets, de driewieler, de step, het stuur, het zadel, de pedaal, de bel, de ketting, het wiel, de rem, de kinderstoel/het zitje, de wagen/de auto, de chauffeur, de gordel, vooraan, achteraan, het voetpad/de stoep, het fietspad, de weg, de straat, het spoor, het verkeerslicht, rood, groen, oranje, het verkeersbord, de pijl, het zebrapad, het plein, veilig, druk, gevaarlijk, voorzichtig, de politie(agent), de boete, het ongeluk/ongeval, de botsing, de overkant, de fluovest, de werken, in de buurt, rustig, onderweg





Ik verwerk

de wereld creatief

Basisleerervaringen

Beeld

- › **Beeld 1:** Ik vertel bij een beeld over een aantal beeldelementen (kleur, vorm, licht, ruimte, lijn, compositie, betekenis).
- › **Beeld 2:** Ik maak een beeld volgens eigen keuzes.
- › **Beeld 3:** Ik maak een beeld volgens opdracht.
- › **Beeld 4:** Ik kan verschillende technieken zelf gebruiken of herkennen in een beeldend kunstwerk (kleien, schilderen, construeren, drukken, tekenen e.d.).

Drama

- › **Drama 1:** Ik vertel bij een voorstelling over een aantal elementen van drama (verhaal, podium, persoon, betekenis, spelvorm).
- › **Drama 2:** Ik maak een voorstelling volgens eigen keuzes (verhaal, podium, persoon, spelvorm, betekenis).
- › **Drama 3:** Ik maak een voorstelling volgens opdracht (bv. volgens een opgegeven verhaallijn).
- › **Drama 4:** Ik kan verschillende spelvormen zelf gebruiken of herkennen in een voorstelling (mime, schimmenspel, rollenspel, tableau vivant, fantasiëspel, musical, poppenspel...).
- › **Drama 5:** Ik pas mijn stem aan in het spel.
- › **Drama 6:** Ik kan een bestaande persoon of een typeetje nadoen of uitbeelden (persoon, lichaam) (mimiek, gestiek, stem en traject met lichaam, gevoel, persoonlijk rekwisiet).

Muziek

- › **Muziek 1:** Ik geniet van het luisteren naar muziek en ik praat over de betekenis en sfeer van een muziekstuk, over eenvoudige klankverschillen en eenvoudige muziekvormen.
- › **Muziek 2:** Ik kan enkele liedjes zingen, geniet ervan en praat erover.
- › **Muziek 3:** Ik musicer met voorwerpen, instrumenten, lichaam en stem en ik praat over mijn of andermans uitvoering van een muziekstuk.
- › **Muziek 4:** Ik noteer of 'lees' eenvoudige stukjes muziek met symbolen of tekens en voer ze uit.

Beweging

- › **Beweging 1:** Ik beweeg spontaan, al dan niet op muziek, en maak mijn eigen (dans)verhaal.
- › **Beweging 2:** Ik boots na en dans op klanken of muziek

Woordvelden

ALGEMEEN

Beschouwen (niet) graag doen, iets (niet) goed kunnen, willen, weten, zijn, helpen, vinden (mening), (niet) durven, geluktl, misluktl, het lukt (niet), goed zo, opnieuw, nog eens, graag, liever, liefst, klappen, het applaus, het publiek, bravo, de traan, de zakdoek, kippenvel, de (slappe) lach, klaar, stop, prima, knap, mooi, prachtig, flink, fijn, gezellig, heerlijk, plezant, (niet) leuk, eng, lelijk, slordig, erg, griezelig, gek, raar, gewoon, normaal, vervelend, saai, grappig, droevig, jammer, spijtig, goed, juist, fout, verkeerd, het klopt (niet), beter, best, bijna, (niet) tevreden, hetzelfde, anders, als, zo, zoals, moeilijk, gemakkelijk, moeite, blij, bang, boos, verdrietig, (on)rustig, op zijn gemak, kalm, in de war, (in) paniek, zacht, dapper, deftig, samen, alleen, ik, de juf, de meester, het kind, het publiek, de acteur, de muzikant, de zanger, de schilder, het idee, het plan, het stappenplan, de stap, het probleem, de oplossing, nodig, eerst, dan, daarna, ten slotte, het begin, het einde, de rust, bezig, aan de beurt, om de beurt, omdat, want, en, daarom, dus, maar, toch, en, ook, of, dit, die, dat, deze, welke?, waar?, wat?, wie?, waarom?, welke?, wanneer?

Gevoelens blij, bang, boos, verdrietig, vrolijk, gelukkig, tevreden, nieuwsgierig, moe, ongerust, bezorgd, droevig, (on)gelukkig, verbaasd, beschaamd, zenuwachtig/nerveus, (on)rustig, op zijn gemak, kalm, in de war, (in) paniek, woedend, kwaad, alleen, eenzaam, verliefd, eerlijk, lief

Algemene handelingen waarnemen - verwerken - vormgeven proberen, (uit)proberen, (mis)lukken, het lukt, het lukt niet, veranderen, verbeteren, nadoen, kunnen, niet kunnen, durven, oefenen, vinden (mening), willen, maken, onderzoeken, ontdekken, zoeken, denken, (her)kennen, afmaken, herhalen, wijzen, kijken, zien, voelen, horen, luisteren

Media de radio, de tv, de telefoon, de gsm, de smartphone, de computer, de tablet, het scherm, de muis, de knop, de koptelefoon, de microfoon, de cd, de dvd, het fototoestel, de camera

Lichaamsdelen het lijf, de huid/het vel, het hoofd, de nek, de hals, de borst, de buik, de rug, de schouder, het hart, de poep, de bil, het gezicht, het haar, de wang, de kin, de neus, het oor, het oog, de mond, de tong, de lip, de tand, de keel, de arm, het been, de knie, de pols, de voet, de teen, de hand, de duim, de vinger, de nagel

Ruimtebegrippen voor, achter, ervoor, erachter, vooraan, achteraan, de voorkant, de achterkant, de voorste, de achterste, onder, boven, eronder, erboven, onderaan, bovenaan, de onderkant, de bovenkant, de onderste, de bovenste, de zijkant, voorzijde, achterzijde, bovenzijde, onderzijde, tegen, tegenaan, tegenover, op, in, uit, naast, (in het) midden, tussen, links, rechts, de linkerkant, de rechterkant, ver, dicht, te ver, te dicht, veraf, dichtbij, verderaf, dichterbij, het dichtst, het verst, binnen, buiten

BEELD

Materialen en gereedschappen het papier, het krantenpapier, het tijdschrift, het tekenpapier, het karton, het hout, de plank, de lat, het blad, het zand, de steen, de schelp, de tak, de vrucht, de pluim, de plakband, het glas, de fles, de spiegel, de klei, het deeg, de lijm, de koord, het touw, de stof, de draad, de nagel, het blik, de spons, het plastic, de kraal, de (vinger)verf, de stift, het krijt, het (kleur)potlood, de gom, het penseel, de kwast, de verfborstel, de (water)beker, de schildersezel, het mengpotje, de naald, de priksnaal, de mat, de verfrol, het palet, de stempel, de hamer, de zaag, de schroevendraaier, de wasknijper, de schaar, de slijper, de rits, de knoop, de lepel

Technieken en handelingen beeld drukken, wassen, (op) hangen, stempelen, plakken, drogen, (op)bouwen, snijden, wrijven, afbreken, strooien, prikken, in/aan elkaar zetten, knippen, krassen, hameren, vouwen, (over)tekenen, zagen, scheuren, (in)kleuren, draaien, verfrommelen, schilderen, blazen, kneden, verven, smelten, vullen, mengen, gieten, versieren, boetseren, inpakken, (uit)knippen, kleien, (op)rollen

Beeldende resultaten het werk/werkje, het kunstwerk, het schilderij, de tekening, het beeld, het standbeeld, de foto, de film, de tekenfilm

Vergelijken mooi - lelijk, groot - klein, vlug - traag, lang - kort, recht - krom, hoog - laag, dik - dun, breed - smal, ver - dichtbij, in - uit, binnen - buiten

Kleuren de kleur, roze, blauw, bruin, rood, grijs, geel, zwart, oranje, wit, paars, groen

Vormen de vorm, rond, plat, de bol, de cirkel, de hoek, de driehoek, het vierkant

Lijnen het punt, de stip, de lijn, de dikke lijn, de dunne lijn, de kromme lijn, de streep

Textuur hard, zacht, glad, stekelig, scherp, grof, fijn

Licht donker, licht, veel licht, minder licht, de schaduw, de maan, het vuur, de zon, de ster, de bliksem, de lamp

Compositie voor, achter, vooraan, achteraan, ervoor, erachter, voorste, achterste, voorkant, achterkant, voorzijde, achterzijde, boven, onder, bovenaan, onderaan, erboven, eronder, bovenste, onderste, bovenkant, onderkant, bovenzijde, onderzijde, naast, tussen, midden, op

Opruimen morsen, opkuisen, opruimen, wegzetten, vuil, wassen, de vuilnisbak, de papiermand, doos, deksel, rommel, weggooien, uitspoelen, borstel, blik, proper, netjes

MUZIEK

Muziekinstrumenten het muziekinstrument, de fluit, de gitaar, de piano, de toets, de toeter, de trompet, de trom, de trommel, de stok, de tamboerijn, de bellenkrans, de bel, de knop

Handelingen muziek (be)luisteren, horen, kijken, zien, voelen, klinken, muziek spelen, (in de handen) klappen, fluiten, stampen, kloppen, tikken, zingen, meezingen, nazingen, neuriën, sissen, klakken, (in)ademen, (uit)ademen, blazen, praten, spreken, fluisteren, vertellen, zeggen, schreeuwen, roepen, rijmen, draaien, bewegen, springen, dansen, huppelen, op de tippen lopen, botsen, stappen, wandelen, gooien, vangen, kruipen, rollen, trekken, opzetten, aanzetten, drukken, uitzetten, verzinnen, slaan, wrijven, krabben, ritselen, scheuren, verfrommelen, bellen, rinkelen, piepen, kraken

Klankeigenschappen het muziekinstrument, puntig, gebonden, de muziek, de klank, het geluid, het lied/liedje, het lawaai, de stilte, lang, kort, snel/vlug, traag/langzaam, versnellen, vertragen, het ritme, de maat, hevig, rustig, luid, zacht, hard, stil, hoog, laag

DRAMA

Theaterbeleving het theater, het toneel, de dans, het poppenspel/de poppenkast, de voorstelling, het orkest, de bioscoop, de zaal, het podium, het publiek, het licht, donker, de lampen, het gordijn, de plaats, het geluid, het verhaal

Handelingen drama (toneel)spelen, doen alsof, verzinnen, bedenken, uitbeelden, voordoen, voorzeggen, nadoen, nazeggen, opzeggen, raden, liggen, zitten, (stil)staan, stoppen, lopen, stappen, springen, huppelen, vallen, kruipen, (aan)kijken, (be)kijken, (aan)wijzen, opheffen, rollen, gooien, doorgaan, neerleggen, neerzetten, bewegen,

pech hebben, geluk hebben, flauw doen, helpen, (in de handen) klappen, erbij horen, schminken, lijken op, zingen, mompelen, lachen, snikken, huilen, wenen, zeuren, geeuwen, spreken, praten, zuchten, vertellen, fluisteren, zeggen, roepen, schreeuwen

Waarnemen het beeld, de film, de foto, het geluid, de klank, de stem, het lied/liedje, het woord, de tekst, het verhaal, het gedicht/het versje, het toneel

Kledij kledij, kleding, zich verkleeden, zich aankleden, zich uitkleeden, aandoen, uitdoen, dragen, passen, aanhebben, afzakken, knopen, de broek, het onderhemd, de schoen, maat, de jeans, de pyjama, de sandaal, de broekspijp, de mantel, de laars, de rok, de regenjas, de pantoffel, de jurk, de jas, een paar, het hemd, de sok, de knoop, de T-shirt, de kous, de rits, de trui, de zwembroek, de kraag, de onderbroek, de mouw, de veter, de hak

Rolverdeling de koning, de koningin, de ridder, de prinses, de prins, de tovenaer, toveren, de heks, de fee, de draak, het monster, de kabouter, de dwerg, de reus

de clown, de postbode, de cowboy, de piraat, de indiaan, de zeerover, de boef, de baas, de robot, de vreemde, de man, de dief, de kok, de tweeling, de vrouw, de politie, het dier, de kapitein, de gevangenis, de boot, het schip, ik, iemand, de volwassene, de mens, de oude mens, het kind, de jongen, het meisje, de juf, de meester, de directeur, de papa, de mama, de baby, slecht/goed (persoon), rijk, arm, blind, doof, in het echt, eruitzien als, het sprookje, het verhaal

Attributen de hoed, de pet, de sjaal, de muts, de hoofddoek, de helm, de kap, de handschoen, de haarband, de elastiek, de speld, de oorbel, de ketting, de armband, de ring, het juweel, de strik, de riem, de tas, de handtas, de boekentas, de rugzak, de zak, de mand, de schmink, de lippenstift, de nagellak, de kam, de borstel, de spiegel, de bril, de zonnebril, de paraplu, de snor, de baard, de vlecht

Beweging de muziek, het lied/liedje, het ritme, het geluid, de klank, het lawaai, de dans/het dansje, het verhaal, het woord, de oefening, de opdracht, bewegen, huppelen, spelen, hinkelen, stoppen, stappen, rollen, vallen, tikken, dansen, draaien, wachten, springen, stampen, duwen, trekken, lopen, wandelen, kruipen, wuiven, gooien, (zich) stoten, doorgaan, zitten, zingen, neuriën, (in de handen) klappen, fluiten